

'Maatschappij lijdt aan

Ton Bennink
Jan Harmen Kwantes

Staatssecretaris Hans Hoogervorst van het ministerie van Sociale Zaken en Werkgelegenheid wil rust in de tent. 'Met de invoering van de herziene Arbowet is een cultuuromslag binnen de sociale zekerheid voltooid. We moeten nu niet weer allerlei ingrijpende maatregelen nemen, maar de rust bewaren om alles te laten bezinken.' Toch zal de komende jaren geen windstille heersen op het departement. De staatssecretaris wil een aanscherping van beleid en vindt het 'legitiem op te houden met het steeds verder verkorten van de arbeidstijd'.

Hoogervorst kijkt uit het raam van zijn kantoor en wijst naar een bouwplaats. 'Zie je iemand met een helm op? Nee, ik ook niet. Terwijl ik toch de Arbeidsinspectie opdracht heb gegeven te controleren. Na de inspectie ging het een dag goed en liepen ze allemaal met een helm op. De dag erna was het al weer mis. Hier zie je het probleem in de praktijk. Je kunt moeilijk op elke bouwplaats in Nederland een staatssecretaris als toezichthouder plaatsen.'

Vandaar dat de 42-jarige kersverse staatssecretaris erg blij was dat de bestuurlijke boete vorige maand zonder kleerscheuren het Tweede Kamerdebat over de herziening van de Arbowet doorstond. Samen met de versimpelijking van de eigen verantwoordelijkheid binnen het bedrijfsleven: de arboconvenanten, en de financiële prikkels bij arbeidsongeschiktheid en ziekte moet de boete het beschermingsniveau en de arbeidsomstandigheden van de Nederlandse werknemer verbeteren.

'Met de bestuurlijke boete kan de AI efficiënter werken. Vroeger moesten we eerst wachten op een oordeel van de rechter. Dat kon soms wel anderhalf jaar duren. Je bedenkt je dan wel een paar keer voor je als inspecteur een boete uitdeelt. Nu moet een bedrijf binnen zes weken betalen. Daarmee

kunnen we veel ogenschijnlijk onschuldige overtredingen goed aanpakken en grote ongelukken voorkomen. Over die boete is weinig gepraat in de Kamer. Dat vind ik jammer. Ik had het gevoel dat veel fracties niet beseften hoe belangrijk dit punt is.'

Hoogervorst voelt er niets voor om 'een blik extra inspecteurs' open te trekken, zoals de vakbeweging graag zou zien. Ook elders liggen prioriteiten, zoals dat in het Haagse jargon heet en de staatssecretaris denkt bovendien met de verhoogde efficiëntie van de inspectie ook ver te komen.

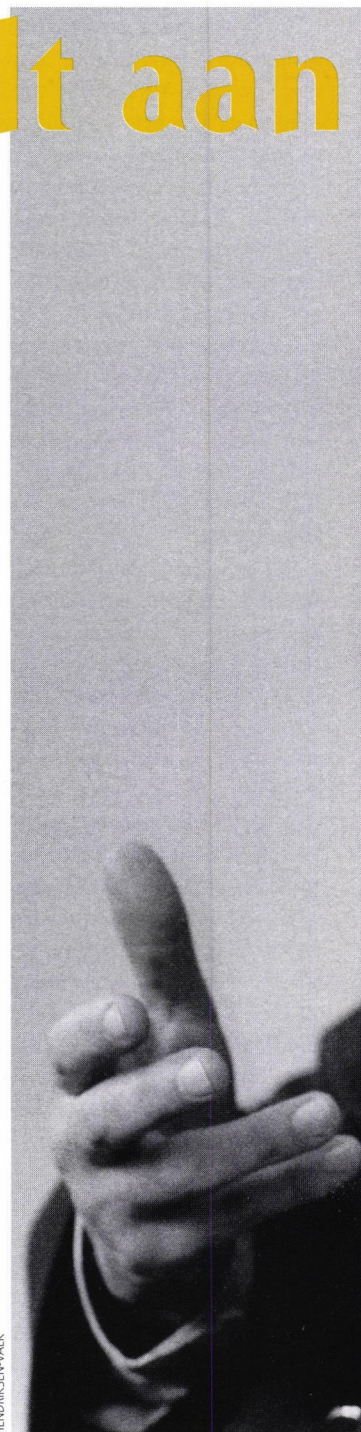
Onbeduidend

Hoogervorst zag 'zijn' eerste wetsvoorstel probleemloos door de kamer gaan. Hij moest een paar onbeduidende amendementen slikken, maar grote veranderingen kreeg het wetsvoorstel niet mee. 'De kern van de wet is gehandhaafd en echt veel amendementen zijn er niet door heen gekomen. Natuurlijk, je moet ook compromissen sluiten. Sommige amendementen had ik liever vermeden. De verplichting tot het houden van werkoverleg is er zo een. Dat is niet te controleren. Ook had ik grote problemen met het voorstel van de PvdA de risico inventarisatie en evaluatie (RI&E) elk jaar verplicht te stellen. Daarmee neem je draagvlak bij vooral het MKB weg. We hebben met het invoeren van een plan

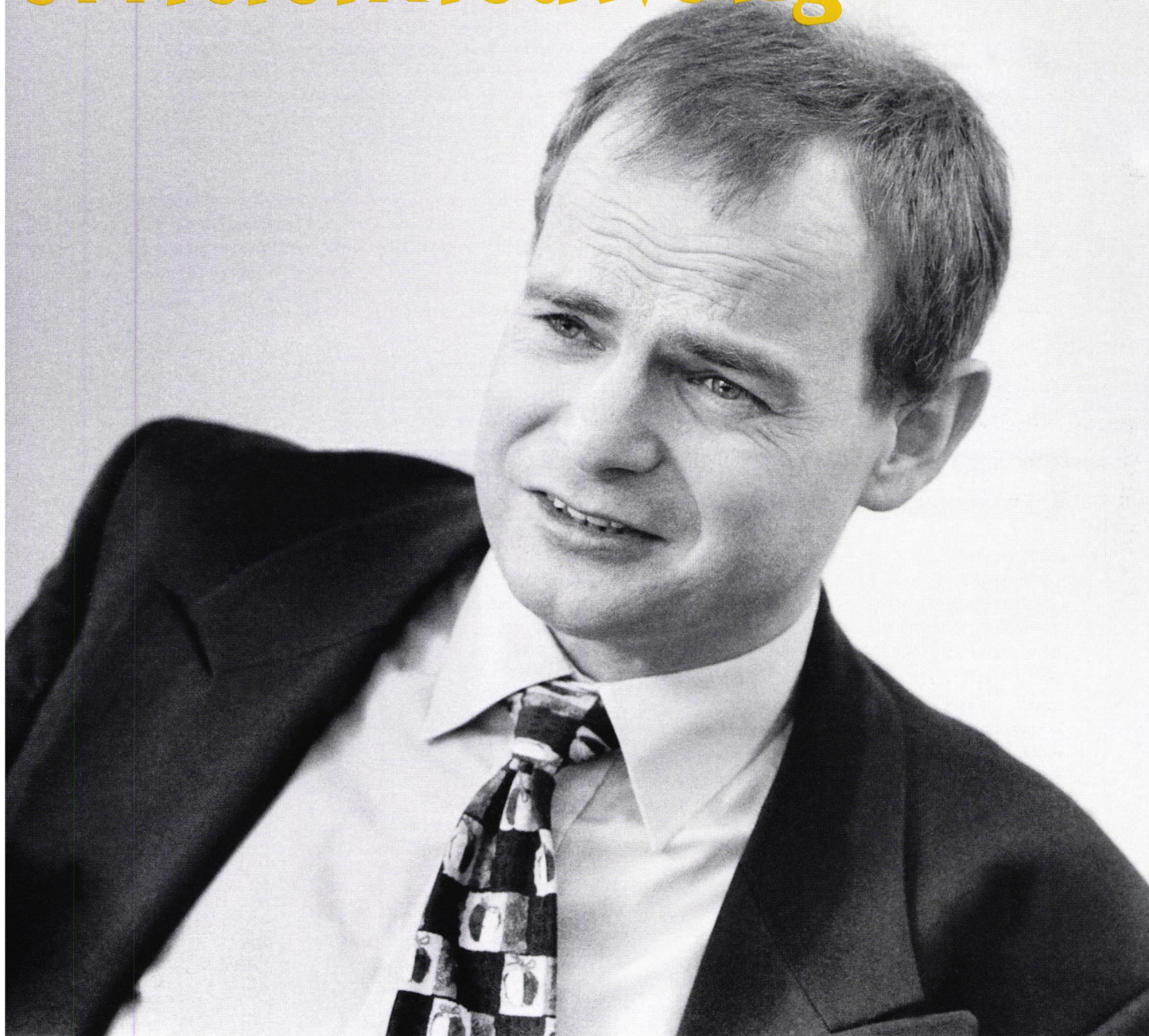
van aanpak voor arbo - in feite de uitwerking van een RI&E - en het verplicht inschakelen van de werknemers een uitstekend compromis.'

Hans Hoogervorst voelt zich thuis op het departement. Al moest hij wel even slikken toen hij arbeidsomstandigheden op zijn bord kreeg. 'Ik had echt geen idee dat het zoveel werk zou zijn. Ik dacht dat sociale zekerheid veel meer van mijn tijd zou opslokken. Maar

HENDRIKSEN-VALK

efficiëntiedwang'

Hoogervorst: 'Even slikken toen ik arbeidsomstandigheden op m'n bord kreeg.'

ik ben blij verrast. Arbeidsomstandigheden is een heel interessant beleidsterrein waarmee je in het hart van de politiek zit.'

De politiek mag arbo dan in de boezemkamer hebben, in de samenleving en vooral ook de media lijkt het nog steeds een ondergeschoven kindje. De behandeling van de Arbowet haalde de dagbladen en tv-zenders niet. Niet verwonderlijk, zo meent Hoogervorst. Volgens hem is arbo en ook de sociale zekerheid zo ingewikkeld geworden

dat de kranten het moeilijk in een bericht kunnen samenvatten. 'En het leverde geen conflicten op, hè. Dan is de media-aandacht altijd een stuk minder.'

Lager tempo

Hoogervorst was tot deze zomer lid van de Tweede Kamerfractie van de VVD. Daarvoor werkte hij als beleidsmedewerker internationale monetaire zaken bij het ministerie van financiën. In 1981 behaalde hij de

doctoraaltitel geschiedenis aan de Universiteit van Amsterdam waarna hij naar Amerika trok om aan de Johns Hopkins University in Washington in 1983 de graad 'Master of arts, international relations' te halen. Van 1983 tot 1986 werkte hij bij de National Bank of Washington. Daar leerde hij de Amerikaanse arbeidsethos kennen. 'Van slechte arbo merkte ik daar niet veel. Ik werkte in een grote kantoortuin en daar liep je geen enkel risico. Het arbeidsklimaat is daar wel veel >>

'Het is legitiem op te houden met verder verkorten arbeidstijd.'

>> harder. In het begin van mijn carrière had ik twee weken vakantie per jaar. Het was daar een sport om zo lang mogelijk op het werk te zijn. Overdreven, want na zes, zeven uur 's avonds neemt de meerwaarde van je werk snel af.'

Ondanks dat hij zelf weinig met de Amerikaanse arbo te maken had, vermoedt Hoogervorst dat het wel snor zit met de werkomstandigheden in de USA. 'Ze kennen daar een keiharde claimcultuur. Als een bedrijf nalatig is geweest en er gaat iets mis, krijgen ze al snel een miljoenenclaim voor de kiezien. Bovendien is het een welvarende samenleving. Op de bank heerst ook een aangenaam sociaal klimaat.'

Die harde arbeidsmarkt komt ook aan de oppervlakte bij het ziekteverzuim. 'Officieel mocht je twaalf dagen ziek zijn per jaar. Daarboven kwam ziekte voor eigen risico. Maar ik kan me niet voorstellen dat je na een revalidatie geen loon doorbetaald zou hebben gekregen. Het is wel een feit dat daar veel langer gewerkt wordt. Gemiddelde 1700-1800 uur per jaar. Wij zitten hier op 1300.'

Stress

Toch zijn deze cijfers voor meer interpretaties vatbaar. Want wie veel uren maakt heeft ook wat meer lucht. Hoogervorst: 'In Nederland eist het zijn tol dat iedereen zijn werk in zo'n korte tijd moet doen. De werkdruk - in ieder geval de beleving daarvan - is hoog en tegelijkertijd hebben we binnen Europa de meeste vakantie. Het is legitiem op te houden met het almaar verkorten van de arbeidstijd. Mijn vader werkte nog op zaterdagochtend. Dat was wel hard aanpoten, maar het tempo lag wel lager. Onze maatschappij lijdt aan efficiëntiedwang. Daar krijgen we veel vrije tijd maar ook stress voor terug. Bovendien kennen we veel tweeverdieners. Dat tweeverdienerschap is voor veel mensen ook niet makkelijk te combineren. We moeten ons als maatschappij afvragen of we daar wel mee door kunnen blijven gaan.'

Hoogervorst legt zich niet vast op cijfers, maar heeft zich ten doel gesteld om de trend van het weer oplopend aantal arbeidsongeschikten om te buigen. Daarvoor moet het beleid aangescherpt worden. Zijn departement werkt aan een plan om de poortwachtersfunctie van de uitvoerings-

instellingen meer vorm te geven. 'We weten nog niet welke richting het opgaat, maar dat het anders moet is duidelijk. Het reïntegratieplan dat moet worden opgesteld nadat de arbodienst na dertien weken de zieke werknemer bij de uvi aanmeldt, is een papieren tijger.'

Om de reïntegratie van arbeidsgehandicapten te bevorderen, wil Hoogervorst de herkeuringen eerder laten plaatsvinden. 'Nu wordt pas een jaar na de eerste arbeidsongeschiktheidskeuring een herkeuring gehouden. Dat is te laat. We moeten sneller herkeuren. Bovendien wil ik meer uniformiteit in de keuringen. Het blijft mensenwerk, maar ik wil de verschillen in werkwijzen verder terugdringen. Dat kost samen met het naar voren trekken van de reïntegratie wel meer tijd en geld voor de uvi's. Ze kampen al met problemen dus we moeten er dan wel wat bijzetten en extra middelen beschikbaar stellen.'

Het blijft lastig om investeringen in arbeidsomstandigheden te verkopen, zo signaleert Hoogervorst. De kostenpost die goed arbobeleid oplevert, betaalt zich pas na enige tijd door een lagere WAO-instroom terug. Toch ziet Hoogervorst lichtpuntjes. Arbo is volgens hem een politiek item geworden en bedrijven kennen veel meer dan vroeger een goed arbobeleid. In principe is elk bedrijf aangesloten bij een arbodienst en wordt door de vergroting van de eigen verantwoordelijkheid en de toename van de financiële prikkels steeds meer uitvoering aan arboplannen gegeven, aldus de staatssecretaris. Het niveau van regelgeving is door de privatisering van de sociale zekerheid zeker niet lager geworden en nog steeds erg hoog. Zeker in Europees verband. Dat merkte ik onlangs op de manifestatie 'Schilder Anders' over oplosarme verven. Een Belgische vakbondsman vertelde me dat hij jaloers is op het Nederlandse beleid.'

Verzuurde verhoudingen

Met een besmuikt 'Vermeend wordt aardig getild', wijst Hoogervorst bovendien op het succes van een andere beleidsmaatregel: de Farbo-regeling. Dankzij deze regeling kunnen ondernemers sinds 1 januari investeringen in middelen die op de zogenaamde Arbolijst van arbeidsomstandigheden verbeterende bedrijfsmiddelen staan,

willekeurig afschrijven. 'We hebben inmiddels 1220 meldingen binnen. Goed voor 50 miljoen gulden. De laatste twee maanden van dit jaar komen daar nog wel enkele tientallen miljoenen bij.'

Hoogervorst wil het draagvlak voor arbo in het bedrijfsleven verhogen door de zogenaamde arboconvenanten, branche-afspraken tussen de sociale partners over het verbeteren van de arbeidsomstandigheden en het terugdringen van het aantal ongevallen. Een instrument dat in de bouwwereld zeker van de grond moet komen. Daar ruziën de sociale partners over de schuldvraag over het spectaculair gestegen aantal dodelijke ongevallen. In 1997 waren dat er maar liefst 32, dertig procent meer dan in 1996. In 1993 bedroeg het aantal dodelijke ongevallen nog 12. Hoogervorst ziet een aantal mogelijke oorzaken. 'Moeilijk in te schatten, maar het heeft natuurlijk te maken met de verhoogde economische activiteit, waardoor de werkdruk hoger wordt en misschien minder strak aan de regels wordt vastgehouden. Een andere manier van registreren is een mogelijke oorzaak evenals de macho-cultuur in de bouw. Daar moet echt iets aan veranderen. Ik zie veel in het plan van de vakbeweging om honderd arbeidsongeschikte bouwvakkers om te scholen naar arboadviseurs. Bovendien moet een arboconvenant in de bouw mogelijk zijn, al zal de verhouding tussen de sociale partners wel moeten verbeteren, want die zijn echt verzuurd.'